

Βασίλης Νούλας: «Η μελαγχολία είναι κάτι θετικό»

Από [Ιλιάννα Δημάδη](#) - 03/06/2015

Όσοι θελήσετε να δείτε την «Άπνοια», δεν θα χρειαστεί να πάτε σε κάποιο θέατρο αλλά σ' ένα διαμέρισμα στα Εξάρχεια. Εκεί ανεβάζει τη νέα «σπιτική περφόρμανς» του ο Βασίλης Νούλας, βασισμένος σε κείμενα του Μάριου Ποντίκα.

Δίχως να αποζητά τη δημοσιότητα, ο Βασίλης Νούλας και η ομάδα του, η Nona Melancholia και, μαζί τους, αρκετοί ομότεχνοί τους, κινούνται γύρω από μια σειρά αντισυστημικών λογικών και πρακτικών με αξιοσημείωτο εκτόπισμα. Θεατρολόγος, σκηνοθέτης και εικαστικός, ο Νούλας υπήρξε από τους πρωτεργάτες της Κίνησης Μαβίλη και της Κολεκτίβας Ομόνοια που οδήγησαν στην κατάληψη και επαναλειτουργία του παλιού τυπογραφείου-θεάτρου Εμπρός, είναι ένας εκ των τριών ιδρυτών του εναλλακτικού θεατρικού υπόγειου με την επωνυμία «Μπαγκλαντές», γράφει ποίηση και διηγήματα, ανήκει στην ιδρυτική ομάδα του Κέντρου έρευνας για τις παραστατικές τέχνες που εκδίδει δωρεάν το δοκιμακό περιοδικό |Π| που διατίθεται στο βιβλιοπωλείο «Πολιτεία», ενώ ως σκηνοθέτης και εικαστικός έχει παρουσιάσει έργα του εξίσου σε διαμερίσματα όσο και στο Φεστιβάλ Αθηνών ή την Μπιενάλε της Αθήνας.

Στα «Εκτοπλάσματα», τις cult κακοποιημένες ποιητικές βραδιές πάνω στο έργο του Μίλτου Σαχτούρη που σκηνοθετούσε πέρυσι στο διαμέρισμά του στα Εξάρχεια, οι ηθοποιοί

μεταμορφώνονταν σε ζόμπι και επιδίδονταν σε splatter, trash και gore στιγμιότυπα. Η περιέργειά μου για το πώς ασκεί αυτήν τη φορά το δόγμα της «αντι-τέχνης» του είναι, λοιπόν, μεγάλη, εφόσον έχει ένα υλικό τόσο πρόσφορο όσο τα πνευματώδη κείμενα του Μάριου Ποντίκα από τις δύο πεζογραφικές συλλογές του, «Ζήτω» και «Κουταμάρες (και μια εξυπνάδα)» -πάντα με ελεύθερη είσοδο και προαιρετική συνεισφορά.

Κύριε Νούλα, πώς είναι να ανοίγετε το σπίτι σας στο κοινό;

Α, υπέροχα! Μόνο που αυτήν τη φορά δεν ανοίγω το δικό μου αλλά κάποιου άλλου, συγκεκριμένα του ηθοποιού της «Άπνοιας» Κώστα Τζημούλη. Από την οδό Δερβενίων, λοιπόν, περάσαμε στην οδό Νοταρά κι έτσι είναι σαν να γίνεται σιγά-σιγά ένα δίκτυο με σπίτια στα Εξάρχεια, όπου στήνουμε παραστάσεις. Το σπίτι του Κώστα, πολύ πιο άδειο από το δικό μου, ταιριάζει περισσότερο στην τωρινή μας δουλειά, έχει ένα «άλλο» φως, το οποίο και μελετήσαμε, γι' αυτό και η παράσταση ξεκινά νωρίς, ούτως ώστε από τη βεράντα του να βλέπεις το δειλινό πάνω στις πολυκατοικίες...

Αποκαλύπτετε, λοιπόν, κατά μία έννοια, την κρυφή θεατρικότητα των Εξαρχείων;
Κατασκευές είναι τα πάντα –από το Μαραί του Παρισιού μέχρι τα Εξάρχεια των Αθηνών. Όλες οι συνοικίες είναι κατασκευές^ τα Εξάρχεια, μάλιστα, είναι πολύ πιο αληθινά και ζωντανά από το Μαραί. Ζούνε, εξάλλου, το δικό τους μύθο. Μ' αρέσουν τα Εξάρχεια. Δεν θα ζούσα ειδάλλως εδώ. Όλα εδώ είναι πιο δύσκολα και οι ορίζοντες μικροί, ταυτόχρονα, όμως, ειδικά μετά το 2008, νιώθεις πως βρίσκεσαι στο επίκεντρο των γεγονότων της Ευρώπης.

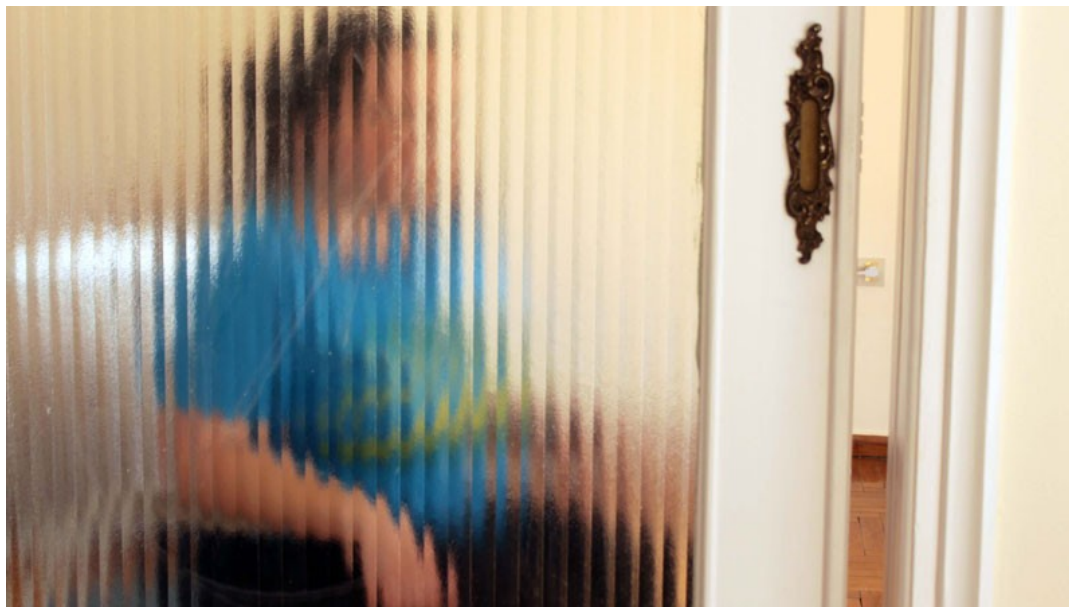
Στο παρελθόν έχετε πει πως τα Εξάρχεια είναι κάτι σαν το Φαρ Ουέστ...

Η παρομοίωσή αυτή έγινε με αφορμή το κείμενο του Μανώλη Τσίπου που σκηνοθετούσα πριν λίγο καιρό στο Βίος, το «Νεκρή φύση. Προς δόξα της πόλης». Σε αυτό, μέσω μιας ποιητικής μετατόπισης, θίγονται τα γεγονότα μετά τη δολοφονία του Αλέξη Γρηγορόπουλου. Από το 2008 κι έπειτα τα Εξάρχεια απέκτησαν μια τέτοια διάσταση ...Άγριας Δύσης, ενός τόπου ανομίας, όπου ο καθένας παίρνει το νόμο στα χέρια του και κάνει ό,τι θέλει: κάποιιοι καίνε κάδους και στήνουν οδοφράγματα, κάποιιοι άλλοι συνεχίζουν να πίνουν τον καφέ τους...

Τόσο το όνομα της ομάδας σας (Nova Melancholia) όσο και η λογική σας συνδέονται με τις θέσεις του Βάλτερ Μπένγιαμιν για τη Μελαγχολία της Αριστεράς;

Η μελαγχολία μου σίγουρα δεν έχει να κάνει με την Αριστερά και, σε κάθε περίπτωση, εγώ δεν έχω ακόμη προλάβει να μελαγχολήσω! Διατηρώ την αισιοδοξία μου, θέλω να βλέπω την καλή πλευρά των πραγμάτων. Με την έννοια της μελαγχολίας αναφέρομαι μάλλον σε πιο υπαρξιακά πράγματα από την πολιτική. Η μελαγχολία είναι μια πολύ παρεξηγημένη έννοια. Η μελαγχολία είναι η απόσταση, η μη ταύτιση που θέλεις να διατηρήσεις με τα πράγματα, ούτως ώστε να μπορείς να σκέφτεσαι, να αμφιβάλλεις και να τα βλέπεις κριτικά. Η μελαγχολία

είναι κάτι θετικό για μένα. Τα κείμενα του Ποντίκα δημιουργούν μια ανοικείωση, μια απόσταση που σε βοηθάει να δεις τα γεγονότα με άλλη ματιά. Είναι υπόκωφος ο τόνος του Ποντίκα και, παρουσιάζοντας τα κείμενά του, πρέπει να βρεις πώς θα φτάσεις στο σκληρό πυρήνα τους...

Μολονότι ο Μάριος Ποντίκας είναι από τους σημαντικότερους νεοέλληνες θεατρικούς συγγραφείς, εσείς ανεβάζετε, αντί για κάποιο έργο του, τα διηγήματά του...

Μ' αρέσει ο Μάριος Ποντίκας. Είναι από τους πλέον ανήσυχους συγγραφείς της γενιάς του. Ψάχνει ο ίδιος τους νεότερους, αγωνία, θέλει να αφουγκραστεί τι γίνεται... Είχε, θυμάμαι, έρθει να δει τι συμβαίνει στην κατάληψη του Εμπρός (σημ. ο Βασίλης Νούλας είχε πρωτοστατήσει στην καλλιτεχνική κατάληψη του παλιού τυπογραφείου-θεάτρου του Ψυρρή). Τότε ήταν που μου χάρισε το «Ζήτω». Μου άρεσε πολύ. Ξεκίνησα, λοιπόν, μια επαφή μαζί του που φέτος μας οδήγησε στην «Άπνοια». Περισσότερο, όμως, από το θέατρο εν γένει μ' αρέσει η μικρή πρόζα. Έχω μια αδυναμία στα σύντομα πεζά κείμενα, εκείνα του Νίκου Γαβριήλ Πεντζίκη, του Γιώργου Ιωάννου, του Ηλία Χ. Παπαδημητρακόπουλου...

Κι εσείς ο ίδιος όμως γράφετε. Έχετε ήδη εκδώσει τέσσερις συλλογές ποιημάτων και πεζών στις εκδόσεις Γαβριηλίδης [σημ. Η κατασκευή της φωλιάς (2010), Οι διακοπές του κυρίου Λούνα (2012), Μπενελούξ (2013) και Από τη μεριά του πάρκου (2014).] Θα μας αφιερώσετε ένα στίχο σας; ....

Είδατε; Έχουμε και τον ίδιο εκδοτικό οίκο με τον Ποντίκα! Αντί για δικό μου στίχο, θα ήθελα να σας αφιερώσω την προμετωπίδα στην έκδοση της συλλογής «Κουταμάρες (και μια εξυπνάδα)» του Μάριου Ποντίκα. Είναι μια φράση του αρχαίου λυρικού ποιητή Αρχίλοχου που λέει: «Λοιπόν Χαρίλαε Ερασμονίδη, επειδή είσαι καλός φίλος, θα σου λέω κουταμάρες κι

εσύ θα γελάς».

Σε αυτά τα λόγια εντοπίζω μια αμηχανία, μια βαθύτατη υπαρξιακή αμηχανία, η οποία με εκφράζει πάρα πολύ. Επιδιώκω την επιστροφή στη μικρή κλίμακα. Είμαι αντίθετος στις τάσεις των μεγάλων συνεχειών, είτε είναι τα εθνικά αφηγήματα είτε ό,τι άλλο «μεγάλο». Επιθυμώ, λοιπόν, την αντικλίμακα. Με ενδιαφέρει περισσότερο η ποιητική των αντικειμένων –από το πανί για τους παλιούς δίσκους του πικάπ μέχρι την τρέσα της κουρτίνας.

Μου θυμίσате εκείνο το λατινικό ρητό από την «Αινειάδα» του Βιργιλίου: «Lacrimae Regum», ότι δηλαδή «υπάρχουν δάκρυα για τα πράγματα»...

Δεν το είχα σκεφτεί αλλά, ναι, τα αντικείμενα είναι ανθρώπινες κατασκευές. Έχουν, λοιπόν, πάντα ένα ελάττωμα. Άρα μπορεί να έχουν και δάκρυα. Ποιος, εξάλλου, είναι τέλειος; Ό, τι είναι κοντά στον άνθρωπο είναι ατελές.

Υπάρχει, πάντως, στα κείμενα του Ποντίκα ένας σαρδόνιος υπερρεαλισμός, έτσι δεν είναι;

Υπάρχει μια ροπή προς το παράξενο, προς το παράδοξο -το διαπιστώνω κι εγώ. Αυτή η ροπή δεν είναι από την αρχή. Όλα ξεκινούν από μια κανονικότητα που διαρρηγνύεται.

Γενικότερα, το θέατρό σας αγαπά το αντικανονικό: τη λοξή χρήση των στερεοτύπων, το κιτς των '80ς, τα γκραν-γκινιόλ και splatter στοιχεία, το γυμνό, τις queer και gay αναφορές ...είναι ένα είδος αντι-τέχνης;

Θα το έλεγα με άλλες λέξεις. Θεωρώ ότι η λοξή ματιά στα πράγματα, το «queer», μας κάνει να τα δούμε αλλιώς, κλονίζει τις βεβαιότητες μας, κουνά τα στερεότυπα όσο και τις προσδοκίες μας. Προσοχή: χρησιμοποιώ το «queer» με την έννοια του πολιτικώς λοξού και όχι του gay. Μ' αρέσει να παρωδώ ή να μεγεθύνω στην υπερβολή τους τα στερεότυπα –φυλετικά, κοινωνικά, πολιτικά, ιδεολογικά, εθνικιστικά- ούτως ώστε να τα ξανασκεφτώ από την αρχή. Κλονίζοντάς τους πολιτισμικούς κώδικες με ένα twist κερδίζεις κάτι σημαντικό: κάνεις φανερές τις ρωγμές τους. Κάτι τέτοιο δοκίμασα, λόγου χάρη, στα «Εκτοπλάσματα»: έκανα έναν περίεργο συνδυασμό των ευτελών κωδικών του κιτς των '80s με την υψηλή ποίηση του Μίλτου Σαχτούρη. Δεν είναι καπρίτσιο. Έτσι μπορώ να ξαναδώ τόσο τα '80s όσο και τον Σαχτούρη με μια άλλη ματιά...

Γιατί, άραγε, επιλέγετε τη δεκαετία του '80; Μήπως υπάρχει μια υπόγεια αναφορά στην παιδική σας ηλικία;

Μπορεί. Μπορεί, δηλαδή, να έχω ένα «θεματάκι», κάτι σαν παλινδρόμηση!

Γεννηθήκατε στη Νέα Υόρκη, σωστά;

Ναι, αλλά δεν έζησα εκεί. Οι γονείς μου θεώρησαν πως το άγχος της Νέας Υόρκης δεν ήταν ό,τι καλύτερο για ένα παιδί και, με τη μεταπολίτευση, επέστρεψαν στην Ελλάδα αφήνοντας πίσω τη ζωή που είχαν χτίσει εκεί –ειδικά η μητέρα μου, ως αρχιτέκτων και πολεοδόμος, είχε μια εξαιρετική θέση στην πολεοδομία του δήμου της Νέας Υόρκης. Απορώ μαζί τους. Ίσως γι' αυτό, βέβαια, με ενδιαφέρει τόσο πολύ το βαρβάτο underground στοιχείο στη δουλειά του κινηματογραφιστή Τζακ Σμιθ στη Νέα Υόρκη των '60s. Οι περφόρμανς που εκείνος έστηνε στο σπίτι του ήταν ατελείωτες, κανονικές ολονύκτιες! Το σημαντικό για μένα είναι να μη ξεχαστούν κάποιοι τέτοιοι εκπρόσωποι της avant-garde του 20ου αιώνα. Έχει, δηλαδή, σήμερα επικρατήσει μια ισοπεδωτική κανονικότητα.

Οι μεγάλες μορφές της παλιάς πρωτοπορίας μουσειοποιήθηκαν. Λόγου χάρη, ο Ρόμπερτ Ουίλσον έχει γίνει πλέον καθεστηκυία τάξη –τον βλέπεις παντού, από τα μεγάλα διεθνή φεστιβάλ μέχρι τη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών.

Από την Κίνηση Μαβίλη μέχρι την κατάληψη του Εμπρός και την ίδρυση του Μπαγκλαντές επενδύετε σε πειράματα ανεξάρτητης καλλιτεχνικής πρωτοβουλίας.

Είναι απαραίτητη η ύπαρξη τέτοιων εγχειρημάτων, αποτελούν πηγή έμπνευσης και αναγκάζει συνθήκη ώστε το καλλιτεχνικό και το πολιτικό να συμπορευτούν και, ταυτόχρονα, κάνουν το τοπίο να μοιάζει ότι, αν μη τι άλλο, υπάρχουν ακόμη κάποιες εκπλήξεις και δεν παγιώνονται τα πράγματα.

Το Φεβρουάριο του 2014 γιουχάρατε με ηχηρά γέλια τον πρώην Υπουργό Πολιτισμού κ. Πάνο Παναγιωτόπουλο κατά τη διάρκεια του συνεδρίου «Χρηματοδοτώντας την δημιουργικότητα». Είπατε τότε πως πρόκειται για μια δράση, της είχατε δώσει και τον τίτλο «Το Φιάσκο», ενώ είχατε υποσχεθεί πως θα ακολουθήσουν κι άλλες...

Αισθανόμενοι ότι χλευάζεται η ίδια η έννοια του πολιτισμού, δηλώσαμε την αντίθεσή μας, γελώντας. Έγινε χαμός! Δοκιμάσαμε να ξαναμπούμε σε κάποιες από τις εκδηλώσεις που γίνονταν τότε, στο πλαίσιο της ελληνικής προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά διαπιστώσαμε πως, από το «Φιάσκο» κι έπειτα, η είσοδος από «ελεύθερη» έγινε αποκλειστικά και μόνο με ονομαστική λίστα! Είχε, λοιπόν, θεωρώ μια αποτελεσματικότητα η δράση μας. Μακάρι να δημιουργούσε και μιμητές...

Η είσοδος στην «Άπνοια» είναι ελεύθερη με προαιρετική οικονομική συνεισφορά. Δεν είναι κάπως αντιδεοντολογικό αυτό; Δεν πρέπει η εργασία –στην προκειμένη, η καλλιτεχνική- να αμείβεται;

Δεν είναι αντιδεοντολογικό. Είναι ειλικρινές. Η δήλωση περί κουμπαρά μέσα από μια πιο

φιλική προσέγγιση –«Φίλε, θεατή! Θα δώσεις όσο θέλεις και εάν θέλεις»- κρύβει και μια ιδεολογική τοποθέτηση, ενώ αποβαίνει εξίσου αποδοτική ή ίσως και περισσότερο από όσο μέσω ενός εισιτηρίου. Ασφαλώς και η εργασία πρέπει να αμείβεται αλλά αυτό είναι κάτι που δεν συμβαίνει στην Αθήνα σήμερα –ειδικά η καλλιτεχνική εργασία αμείβεται είτε πενιχρά ή καθόλου.

Καθεστώς κουμπαρα έχετε όμως και στο θεατρικό σας χώρο, το «Μπαγκλαντές»...

Ναι, και μέσω της ελεύθερης συνεισφοράς των θεατών καταφέραμε να καλύψουμε το νοίκι και τη ΔΕΗ. Δεν μιλάμε όμως για έσοδα, έστω κι αν μία-δύο παραστάσεις πήγαν καλά, απέφεραν δηλαδή περίπου 10€ στον κάθε ηθοποιό κάθε βράδυ... Το ίδιο το Μπαγκλαντές απέκτησε κάποιους «φίλους», θεατές που θέλουν να παρακολουθούν τις παραστάσεις που παίζονται εκεί.

Εμείς, όμως, με τον Κώστα (Κουτσολέλο) και την Βάσω (Καμαράτου), έχουμε πει από την αρχή πως το Μπαγκλαντές δεν είναι ένας χώρος «για πάντα», δεν έχει αυτή τη λογική, έχει εξάλλου παρέλθει αυτή η λογική. Σήμερα υπάρχει κινητικότητα, ας εκμεταλλευτούμε τα φτηνά ενοίκια. Οι καιροί μας επιτάσσουν ευελιξία, ας αντιμετωπίσουμε θετικά τη ρευστότητα του καπιταλισμού...

Θεωρείτε η δουλειά σας εντάσσεται στο ευρύ φάσμα του μεταμοντέρνου;

Ναι, με την έννοια πως έχουμε μια πολύ-εστιακότητα, έναν καταιγισμό από διαφορετικές δράσεις και ερεθίσματα που απλώνονται στο χώρο κι ο θεατής αδυνατεί να προσλάβει το όλο. Αυτός είναι, εξάλλου, ο στόχος μας: να παραιτηθεί ο θεατής από τη θέληση να τα καταλαβαίνει όλα.

Η αποσπασματικότητα στη φόρμα και η αποδόμηση είναι βασικά χαρακτηριστικά του μεταμοντέρνου, το οποίο θέλει να κλονίσει τα έτοιμα σχήματα, το «αρχή, μέση, τέλος» και, μαζί, την εξουσία του θεατή. Το μεταμοντέρνο οδηγεί τον θεατή σε μια παραδοχή της αδυναμίας του σε σχέση με το νόημα...

Πιστεύετε πως είναι μάταιο να αναζητάμε κάποιο νόημα;

Κάθε άλλο! Υπάρχουν πολλά νοήματα και γι' αυτό και μόνο πρέπει να είμαστε αισιόδοξοι. Αν υπήρχε μόνο ένα και δεν μπορούσαμε να το βρούμε, ε, ναι, τότε ας απαισιοδοξούσαμε!

Η παράσταση «Άπνοια» του Βασίλη Νούλα παίζεται σε διαμέρισμα στα Εξάρχεια επί της οδού Νοταρά 56.